

אכילה בסוכה כאכילת קרבן

סוכה ב, ו

רבי אליעזר אומר, ארבע
עשרה סעודות חייב אדם
לאכול בסוכה, אחת ביום
ואחת בלילה.

וחכמים אומרים, אין לדבר
קצבה, חוץ מלילי יום טוב
ראשון של חג בלבד.

ועוד אומר רבי אליעזר, מי
שלא אכל לילי יום טוב
הראשון, ישלים בלילי יום
טוב האחרון.

וחכמים אומרים, אין לדבר
תשלומין, על זה נאמר
(קהלת א), מענת לא יוכל
לתקן, וחסרון לא יוכל
להמנות:

מהמשנה במסכת סוכה עולה השוואה בין אכילה בתוך הסוכה לאכילת הקרבנות.
ההלכה שסעודות החג שלא נאכלו בסוכה חייבות "תשלומים", ואף אחרי החג, מקבילה
לדיני קרבן חגיגה שיש בו תשלומים לשבעה ימים, כלומר גם אם לא הביאו את הקרבן ביום
הראשון אפשר להביאו במשך שבעת הימים הבאים, ואפילו כאשר היום האחרון של
התשלומים חל אחרי החג.

הדמיון בין סגנון המשנה והמבנה שלה כאן למשנה במסכת חגיגה מחזק רעיון זה:

חגיגה א, ו

מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג
חוגג את כל הקהל ויום טוב האחרון
עבר הקהל ולא חג אינו חייב באחריותו
על זה נאמר "מענת לא יוכל לתקן
וחסרון לא יוכל להמנות".

סוכה ב, ו

מי שלא אכל לילי יום טוב הראשון
ישלים בלילי יום טוב האחרון.
וחכמים אומרים אין לדבר תשלומין
על זה נאמר "מענת לא יוכל לתקן
וחסרון לא יוכל להמנות".

שתי המשניות דנות במצוות חג הסוכות,¹ ויש לעמוד על נקודות הדמיון ביניהן: נקודת הדמיון הראשונה בין מצוות אכילה בסוכה להקרבת קרבן חגיגה היא דין התשלומים המשותף לשניהן. גם פרק הזמן שחל בו דין התשלומים זהה בשניהן, ובשניהן הוא כולל את שמיני עצרת, כלומר יום טוב אחרון של חג, אף שהוא חג בפני עצמו. גם השימוש בכתוב "מצוות לא יוכל לתקן" בשתי המשניות מרמז על הקשר בין שני הדינים. מהו הבסיס להשוואת האכילה בתוך הסוכה לאכילת קודשים? אפשר שהמרכזיות של המקדש בשלושת הרגלים בכלל ובחג הסוכות בתקופת המקרא ובתקופת בית שני בפרט השפיעה על צורתה של מצוות סוכה ועל משמעותה. החג נחוג בירושלים בעת העלייה לרגל והסוכות נבנו בצל המקדש, וממילא הישיבה בסוכה נתפסה חלק בלתי נפרד מהעלייה לרגל למקדש.

אפשר לראות בשיטת רבי אליעזר במשנה פיתוח של קשר זה, אלא שלפי רבי אליעזר אין מדובר רק בהצטרפות לפולחן המקדש על ידי קביעת מקומה של הסוכה במקדש ועל ידי הישיבה בה בעת הקרבת הקרבנות אלא בכך שלאכילה בסוכה יש מעמד של קרבן.

¹ סתם "חג" במשנה הוא חג הסוכות. ראה לדוגמה משנה ראש השנה א, ב, וכך הבין הבבלי שם (חגיגה ט ע"א).